

CRNA GORA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

Predmetni program

LIKOVNA UMJETNOST

I, II i III razred filološke gimnazije

Podgorica

2020.

SADRŽAJ

A. NAZIV PREDMETA.....	3
LIKOVNA UMJETNOST	3
B. ODREĐENJE PREDMETA	3
C. CILJEVI PREDMETA.....	3
D. POVEZANOST SA DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA	4
E. OBRAZOVNO-VASPITNI ISHODI PREDMETA	6
PRVI RAZRED	6
OBLAST: UVOD U ISTORIJU UMJETNOSTI	6
OBLAST: PRAISTORIJSKA UMJETNOST	7
OBLAST: STARI VIJEK	7
OBLAST: TEORIJA UMJETNOSTI	9
DRUGI RAZRED	11
OBLAST: UMJETNOST SREDNJEG VIJEKA.....	11
OBLAST: UMJETNOST NOVOG VIJEKA	11
OBLAST: NOVI VIJEK	12
OBLAST: TEORIJA UMJETNOSTI	13
TREĆI RAZRED	14
OBLAST: MODERNA UMJETNOST	14
OBLAST: AVANGARDNA UMJETNOST	14
OBLAST: SAVREMENA UMJETNOST	15
OBLAST SAVREMENA UMJETNOST	16
OBLAST: ISTORIJA UMJETNOSTI	16
OBLAST: TEORIJA UMJETNOSTI	17
OBLAST: TEORIJA LIKOVNE UMJETNOSTI.....	17
OBLAST: TEORIJA LIKOVNE UMJETNOSTI.....	18
F. DIDAKTIČKE PREPORUKE ZA REALIZACIJU PREDMETA	18
G. PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA DJECI SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I NADARENIM UČENICIMA.....	19
H. VREDNOVANJE OBRAZOVNO-VASPITNIH ISHODA.....	20
I. USLOVI ZA REALIZACIJU PREDMETA	21

A. NAZIV PREDMETA

LIKOVNA UMJETNOST

B. ODREĐENJE PREDMETA

Razred	Sedmični broj časova	Ukupni broj časova	Obavezni dio (80–85%)	Otvoreni dio (15 do 20%)	Teorijska nastava (TN)	Vježbe i ostali vidovi
I	1	35	29	6	13	16
II	1	35	29	6	13	16
III	1	35	29	6	15	14

C. CILJEVI PREDMETA

Likovna umjetnost je obavezni gimnazijski predmet za učenike¹ filološke gimnazije, koji učeniku omogućava razumijevanje razvoja likovne umjetnosti i njenu društvenu, odnosno civilizacijsku ulogu.

Istorija umjetnosti je humanistička disciplina, odnosno istorijat i skup ideja i društvenih dešavanja izraženih u umjetnosti. Transparentno i razumljivo učenicima se nudi da se upoznaju sa jednim od najznačajnijih izraza ljudske kreativnosti, čime se značajno doprinosi sveobuhvatnom razumijevanju čovjeka i ključne uloge umjetničkog stvaralaštva u razvoju ljudske civilizacije.

Predmet *Likovna umjetnost* odražava razvoj likovne umjetnosti od praistorije do danas, važnost različitih društvenih uticaja, razvija kod učenika kritički odnos prema umjetničkim djelima i izgrađuje smisao za estetiku.

Učenik treba da bude osposobljen za samostalnu analizu umjetničkih djela i pretraživanje veza sa paralelnim umjetničkim pojavama u književnosti, muzici, pozorištu, filmu, fotografiji, kao i različitim područjima nauke.

Kroz aktivan doživljaj umjetničkog djela, učenik treba da izrazi ideje, osjećanja i iskustva, čime se doprinosi ličnom sazrijevanju i sveobuhvatnom humanističkom obrazovanju, kulturi dijaloga i toleranciji kritike.

Predmet *Likovna umjetnost* je od primarne važnosti za razumijevanje nacionalnog kulturnog identiteta i integracije crnogorske umjetnosti u evropskom i svjetskom kontekstu, kao i stvaranje pozitivnog odnosa prema nacionalnoj umjetničkoj i kulturnoj baštini i razvijanju svijesti o odgovornosti za njeno očuvanje.

¹Svi izrazi koji se u ovom dokumentu koriste u muškom rodu, obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

D. POVEZANOST SA DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Istorija i teorija umjetnosti se ističu kao interdisciplinarnе nauke i u svojim osnovama temelje znanja za niz drugih nastavnih predmeta. Osnova integracije nastave istorije umjetnosti sa drugim predmetima može se produbiti razumijevanjem bitnih segmenata umjetničkog djela. U isto vrijeme, nastava likovne umjetnosti osvjetljava ciljeve drugih predmetnih programa i na taj način uspostavlja veći broj nastavnih, odnosno predmetnih veza.

Sam predmet *Likovna umjetnost* nudi brojne mogućnosti i nadogradnju, kao i učešće u nastavi drugih predmeta ili osnove za izučavanje (biranje) drugih obaveznih izbornih predmeta (Umjetnost i vizuelne komunikacije i dr.).

PRIMJERI KORELACIJE

Crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost:

- opis, analiza i interpretacija odabranih umjetničkih djela u vezi sa književnim tekstom, paralelno razumijevanje verbalnih i vizuelnih poruka;
- interpretacije sadržaja i tumačenja u mitološkim motivima na spomenicima antičke umjetnosti (upoređivanje sa književnim zapisima, npr. svijet u Homerovoj "Ilijadi" - upoređenje zapisa sa prikazom grčkog slikarstva);
- grčka drama i rođenje "novog čovjeka" u slici, skulpturi i arhitekturi - novi prikaz o čovjeku i junačkim djelima;
- biblijski motivi u umjetnosti – ilustracije;
- rješavanje ključnih književnih tekstova kroz umjetničke prikaze (Dante: Božanstvena komedija; Petrarca: soneti; Mikelandelo: soneti; Šekspir: drame).

Matematika:

- analiza odabranog spomenika (struktura, proporcije, geometrijski principi, numerički simboli);
- odnos arhitekture u pojedinim periodima (npr. upotreba zlatnog presjeka u grčkom hramu, prostorni odnos komponenata između gotičke katedrale ili renesansne crkve i sl.);
- odnosi u slikarstvu i vajarstvu (npr. egipatski kanon, klasični grčki kanon, simetrija, zlatni presjek i sl.);
- geometrijski principi u arhitekturi (struktura na gotičkim prozorima, renesansno pročelje i sl.);
- geometrijski principi u slikarstvu i vajarstvu (geometrijska perspektiva i sl.).

Strani jezici:

- opisati umjetničko remek-djelo korišćenjem odgovarajućeg vokabulara i izborom stranih jezika, objašnjenje određenog teksta na stranom jeziku;
- primjeri nacionalnog umjetničkog govora u umjetnosti (francuski – romanička umjetnost, engleski – gotička umjetnost, italijanski - renesansa, francuski - impresionizam, njemački - ekspresionizam i dr.).

Istorija:

- razumijevanje umjetnosti kao rezultat istorijskog okruženja, istorijski pisani spomenik kao izvorni materijal za likovni motiv (*Biblija* i dr.);
- pećinska nalazišta kao jedan od ključnih materijalnih sredstava iz praistorije;
- urbanizam i arhitekture drevnih civilizacija (Maje, Inke, Egipat, Grčka i sl.);
- egipatska slika kao materijalni izvor za poznavanje egipatske civilizacije;
- prezentacija grčke mitologije kroz umjetnička djela;
- istorijski roman kao narativan motiv za umjetnički prikaz istorijskog događaja;
- vizuelna umjetnost kao politička propaganda.

Geografija:

- analiza geografski srodnih elemenata u umjetničkim spomenicima (upotreba opeke, kamena i ostalih materijala u odnosu na geografski prostor);
- razlike u arhitekturi na različitim geografskim prostorima (Grčke, Italije, Flandrije, Britanije itd.);
- razlike u slikama zavisno od klimatskih uslova (Van Gog – jug Holandije, Gogen – Tahiti i dr.).

Muzička umjetnost:

- prepoznavanje umjetnosti u muzici i muzike u likovnoj umjetnosti;
- upoređenje muzičkih interpretacija i umjetničkog djela na određenu temu ili iz određenog razdoblja;
- likovni umjetnički izraz i muzički prikazi plesa, opere i sl., kroz epohe (barok, renesansa, orijent i dr.);
- prikazi instrumenata, muzike, plesa i vizualnih umjetnosti savremenim trendovima i kretanjima u umjetnosti.

Biologija:

- prilagođavanje oblika različitih proizvoda za ljudsku upotrebu i prirodnih zakona;
- posmatranje uzoraka u prirodi i njihovo pojavljivanje u likovnim umjetnostima;
- razumijevanje i analiza pojedinih umjetničkih artefakata (umjetnički predmeti, keramika, oružje i sl.) i određivanje njihove važnosti u ljudskom razvoju;
- otkrivanje uzročno-posljedičnih odnosa između strukture, funkcionisanja ljudskog tijela i oblikovanja, dizajniranja predmeta i arhitekture (npr. primjena saća ili gnijezda u arhitekturi, različite vrste stolica i dr.).

Hemija:

- razumijevanje hemijskih reakcija u tehnologiji umjetnosti, poznavanje slikarskih i vajarskih materijala, njihova upotreba, obrada i zaštita;
- učenje o slikarskim i vajarskim materijalima i njihovim svojstvima;
- hemijska zaštita izloženih materijala kao što su kamen, mermer, opeka, drvo i sl.;
- analiza posljedica "kisjelih kiša" na umjetnička djela;
- promjene u boji i strukturi materijala zbog oksidacije ili uticaja svjetlosti (bronzna, željezo, slika itd.).

Fizika:

- razumijevanje uloge fizičkih zakona u umjetnosti, a posebno u arhitekturi;
- analiza određenih spomenika i rješavanje osnovnih funkcija (statika);
- primjeri pritiska – opterećenja u slučaju grčkih hramova i gotičkih i romaničkih katedrala;
- upoređenje grede i luka, arhitektonski inženjering;
- uticaj Njutnove teorije na umjetnički izraz u modernoj umjetnosti.

Informatika:

- osposobljavanje za validno i kritičko korišćenje izvora informacija;
- korišćenje resursa i alata savremene informatičke tehnologije, korišćenje elektronskih izvora (seminarski rad iz područja likovne umjetnosti, izrada PP prezentacija, digitalni dizajn, pregled galerija);
- prezentacija odabranog sadržaja: predstavljanje umjetnika, pravca, perioda u istoriji umjetnosti.

Fizičko vaspitanje:

- razumijevanje uloge sporta u različitim istorijskim periodima, što se istovremeno odražava i u istoriji likovne umjetnosti;
- prepoznavanje sporta kao izvora motiva u slikarstvu i skulpturi;
- otkrivanje uticaja u arhitekturi, dizajniranje sportskih objekata (npr.:Koloseum);
- analiza odabranih sportskih spomenika i analiza atletskog sportiste koji djeluje kao ideal grčkih klasika;
- prikazi sporta u slikarstvu i skulpturi i arhitektonskih objekata namijenjenih sportu.

Psihologija:

- ekspresivnost, psihološki tipovi ličnosti, arhetipovi, analiza snova, psihologija kreativnosti, zakoni vizuelne percepcije (opažanja), motivacije i dr.;
- psihološki efekat boje na posmatrača.

Filozofija:

- pojam lijepog u estetici;
- filozofija umjetnosti;
- larpurlartizam u umjetnosti.

E. OBRAZOVNO-VASPITNI ISHODI PREDMETA**PRVI RAZRED****OBLAST: UVOD U ISTORIJU UMJETNOSTI**

Obrazovno-vaspitni ishod 1 <i>Na kraju učenja učenik će moći da objasni značaj i društvenu ulogu likovne umjetnosti.</i>
Ishodi učenja <i>Tokom učenja učenik će moći da:</i>   – objasni umjetnost i istoriju umjetnosti;– objasni povezanost istorije i istorije umjetnosti;– objasni značaj umjetnosti za društvo;– uporedi osobnosti istorije umjetnosti, estetike i filozofije umjetnosti.
Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda a) Sadržaji/pojmovi: istorija umjetnosti,estetika, filozofija umjetnosti, stil, pravac. b) Aktivnosti učenja Učenici: – upoznaju se sa istorijom umjetnosti kao naukom, estetikom, filozofijom umjetnosti, osobnostima pravca i stila u likovnoj umjetnosti;– diskutuju o likovnom djelu, analiziraju osobnosti, filozofije umjetnosti, estetike i istorije umjetnosti i pronalaze sličnosti i razlike. c) Broj časova realizacije (okvirno): 2 (1 čas teorije + 1 čas vježbi ili ostalih vidova nastave)

OBLAST: PRAISTORIJSKA UMJETNOST

Obrazovno-vaspitni ishod 2

Na kraju učenja učenik će moći da objasni osobenosti praistorijske umjetnosti.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- navede vremenski period praistorije;
- opiše karakteristike umjetničkih djela praistorije;
- objasni značaj rituala za likovno stvaralaštvo;
- uporedi umjetnička djela različitih perioda praistorije;
- utvrdi uticaj praistorijske umjetnosti na pojedina djela savremene umjetnosti.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** praistorijska umjetnost, kult, ritual.
- b) **Aktivnosti učenja**
Učenici:
- upoznaju karakteristike praistorijske umjetnosti, posmataju reprodukcije;
 - diskutuju, upoređuju i analiziraju reprodukcije djela praistorijske umjetnosti.
- c) **Broj časova realizacije (okvirno): 2 (1+1)**

OBLAST: STARI VIJEK

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći objasniti osobenosti umjetnosti ranih civilizacija Mesopotamije i Egipta.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- nabroji civilizacije starog vijeka;
- navede vrijeme i prostor u kom su postojale egipatska i mesopotamijske civilizacije;
- opiše osobenosti umjetnosti Mesopotamije i Egipta;
- uporedi slikarstvo, skulpturu i arhitekturu Mesopotamije i Egipta i pronalazi njihove osobenosti, sličnosti i razlike.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** Mesopotamija, Egipat, zigurati, stele, mastabe i sl.
- b) **Aktivnosti učenja**
Učenici:
- poznaju osobenosti umjetnosti Mesopotamije i Egipta;
 - posmatraju reprodukcije djela umjetnosti Mesopotamije i Egipta;
 - diskutuju o umjetnosti ovih civilizacija. Analiziraju djela umjetnosti i pronalaze na njima osobenosti, sličnosti i razlike.
- c) **Broj časova realizacije (okvirno): 3 (2+1)**

Obrazovno-vaspitni ishod 4

Na kraju učenja učenik će moći da objasni osobenosti umjetnosti Krita, Mikene i Grčke umjetnosti.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- navede vremenski period nastanka;

- opiše karakteristike kritske i mikenske umjetnosti;
- opiše karakteristike arhajskog klasičnog i helenističkog doba grčke umjetnosti;
- objasni ključne karakteristike skulpture i arhitekture ovih stilova;
- uporedi osobenosti slikarstva, vajarstva i arhitekture;
- procjenjuje uticaj grčke umjetnosti na evropsku civilizaciju.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: Krit, Mikena, Grčka umjetnost, arhajsko doba, klasična grčka umjetnost, helenističko doba.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju osobenosti umjetnosti Krita, Mikene i umjetnosti na teritoriji Grčke;
- posmatraju reprodukcije, diskutuju o umjetnosti ovih civilizacija. Analiziraju djela umjetnosti, pronalaze na njima osobenosti, sličnosti i razlike.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 4 (2+2)

Obrazovno-vaspitni ishod 5

Na kraju učenja učenik će moći da objasni osobenosti etrurske i rimske umjetnosti.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- navede vremenski period i prostor nastanka etrurske i rimske umjetnosti;
- opiše bitne elemente etrurske i rimske umjetnosti;
- objasni ključne sisteme konstrukcije rimske arhitekture i urbanizma;
- uporedi osobenosti slikarstva, vajarstva i arhitekture umjetnosti starog vijeka;
- procijeni međusobne uticaje u umjetnosti starog vijeka i njihov uticaj na savremene civilizacije.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: etrurska umjetnost, rimska umjetnost, mozaik, freska, terme, trijumfalni stubovi.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju osnovne karakteristike etrurske i rimske umjetnosti;
- posmatraju, analiziraju i upoređuju umjetnička djela ovih civilizacija na prikazanim reprodukcijama;
- istražuju i osmišljavaju prezentacije pojedinih segmenata ovih civilizacija.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 (1+2)

Obrazovno-vaspitni ishod 6

Na kraju učenja učenik će moći da objasni osobenosti ranohrišćanske i vizantijske umjetnosti.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- navede vremenski period i prostor nastanka ranohrišćanske i vizantijske umjetnosti;
- opiše osnovne karakteristike ranohrišćanske i vizantijske umjetnosti;
- objasni značaj simbola u ranohrišćanskoj i vizantijskoj umjetnosti;
- uporedi osobenosti i povezanost slikarstva, vajarstva i arhitekture;
- procijeni uticaj vizantijske umjetnosti na kulturno nasljeđe u Crnoj Gori i kasniju evropsku umjetnost.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** ranohrišćanska umjetnost, vizantijska umjetnost, katakombe.
- b) **Aktivnosti učenja**
Učenici:
- upoznaju osnovne karakteristike ranohrišćanske i vizantijske umjetnosti;
 - opisuju simboliku i njen značaj za likovno stvaralaštvo ovog perioda ;
 - posmatraju, analiziraju i upoređuju umjetnička djela ovih civilizacija na prikazanim reprodukcijama;
 - istražuju i osmišljavaju prezentacije pojedinih segmenata ovih civilizacija.
- c) **Broj časova realizacije (okvirno): 4 (2+2)**

Obrazovno-vaspitni ishod 7

Na kraju učenja učenik će moći da objasni osobenosti islamske umjetnosti.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- navede vremenski period i prostore na kojima se razvijala islamska umjetnost;
- opiše osnovne karakteristike islamske umjetnosti;
- objasni odsustvo figuracije i značaj dekorativnog slikarstva i ornamentike kod islama;
- objasni značaj svjetovne islamske arhitekture (mostovi, česme, javna kupatila);
- uporedi islamsku umjetnost na teritoriji Crne Gore sa ostalim prostorima.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** umjetnost, arabeska, džamija, minaret, hamam, šadrvan.
- b) **Aktivnosti učenja**
Učenici:
- upoznaju osnovne karakteristike islamske umjetnosti;
 - posmatraju, analiziraju, upoređuju i diskutuju o osmanskoj i arapskoj arhitekturi;
 - istražuju i osmišljavaju prezentacije islamske arhitekture, ornamentike i dekorativnog slikarstva.
- c) **Broj časova realizacije (okvirno): 2 (1+1)**

OBLAST: TEORIJA UMJETNOSTI**Obrazovno-vaspitni ishod 8**

Na kraju učenja učenik će moći da objasni osobenosti linije kao sredstva likovnog izraza.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni liniju kao likovni element, i navede vrste linija;
- opiše vrste linija i njihovu upotrebu ;
- objasni upotrebu linija na reprodukcijama umjetničkih djela;
- izvodi crtež koristeći različite vrste linija.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** linija, crtež.

b) Aktivnosti učenja   Učenici: – upoznaju liniju kao osnovni element u ctežu i njene osobenosti; – izvode crtež koristeći crtačke elemente i principe crtanja. c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 (1+2)
Obrazovno-vaspitni ishod 9   <i>Na kraju učenja učenik će moći da objasni značaj i osobenosti proporcije i zlatnog presjeka.</i>
Ishodi učenja   <i>Tokom učenja učenik će moći da:</i>   – objasni proporciju i zlatni presjek; – opiše osobenosti zlatnog presjeka i njegovu primjenu u djelima likovne umjetnosti; – objasni izračunavanje i konstrukciju zlatnog presjeka; – uporedi proporcionalne odnose kod portreta i figure; – izvodi crtež koristeći proporcije i zlatni presjek.
Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda   a) Sadržaji/pojmovi: proporcija, zlatni presjek.   b) Aktivnosti učenja   Učenici: – upoznaju proporciju i zlatni presjek; – na primjerima upoznaju, analiziraju i upoređuju proporcionalne odnose na portretu i ljudskoj figuri; – izvode vježbu-crtaju rad koristeći osobenosti zlatnog presjeka; – izvode crtež portreta ili figure koristeći proporcionalne odnose. c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 (1+2)
Obrazovno-vaspitni ishod 10   <i>Na kraju učenja učenik će moći objasniti karakteristike i primjenu zidnog slikarstva.</i>
Ishodi učenja   <i>Tokom učenja učenik će moći da:</i>   – objasni zidno slikarstvo i nabroji tehnike zidnog slikarstva; – objasni način izvođenja tehnika zidnog slikarstva; – uporedi karakteristike tehnika zidnog slikarstva; – izvodi sliku tehnikom ili imitacijom tehnike zidnog slikarstva.
Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda   a) Sadržaji/pojmovi: zidno slikarstvo, tehnike zidnog slikarstva.   b) Aktivnosti učenja   Učenici: – upoznaju osobenosti tehnika zidnog slikarstva; – posmatraju, analiziraju i upoređuju reprodukcije djela rađenih različitim tehnikama zidnog slikarstva; – izvode rad imitacijom neke od tehnika zidnog slikarstva. c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 (1+2)

DRUGI RAZRED

OBLAST: UMJETNOST SREDNJEG VIJEKA

Obrazovno-vaspitni ishod 1

Na kraju učenja učenik će moći da objasni karakteristike romanike i gotike.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- navede vremenski period nastanka romanike i gotike;
- opiše karakteristike romaničke i gotičke umjetnosti;
- objasni stilske i sadržajne razlike romaničke i gotičke arhitekture, skulpture i slikarstva;
- procjenjuje uticaj romanike i gotike na umjetnost na prostoru Crne Gore;
- procijeni duhovnu dimenziju romaničke i gotičke umjetnosti i njen uticaj na razvoj društva.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: srednji vijek, romanika, gotika.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju osnovne karakteristike romanike i gotike;
- opisuju karakteristike romaničke i gotičke arhitekture;
- posmatraju, analiziraju i upoređuju umjetnička djela ovih civilizacija na prikazanim reprodukcijama;
- pronalaze različita arhitektonska rješenja, razlike u slikarstvu i vajarskim djelima i sl.;
- istražuju i osmišljavaju prezentacije pojedinih rješenja (arhitekture, slikarstva i vajarstva) u romanici i gotici.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 4 (2+2)

OBLAST: UMJETNOST NOVOG VIJEKA

Obrazovno-vaspitni ishod 2

Na kraju učenja učenik će moći da objasni osobenosti humanizma i renesanse.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- navede vremenski period postojanja humanizma i renesanse;
- opiše karakteristike umjetničkih djela rane i visoke renesanse;
- objasni značaj renesanse za razvoj umjetnosti i kulture;
- uporedi umjetnička djela različitih perioda renesanse;
- procijeni uticaj renesanse na današnju civilizaciju.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: renesansa, kompozicija, perspektiva, simetrija, štamparska presa.

b) Aktivnosti učenja

Učenici

- upoznaju osnovne karakteristike renesanse;
- opisuju i upoređuju antičku umjetnost i renesansu, simboliku i značaj antičke umjetnosti za renesansu;
- posmatraju, analiziraju i upoređuju umjetnička djela ovog perioda;
- istražuju i osmišljavaju prezentacije pojedinih perioda renesanse i njenih najznačajnijih djela i predstavnika.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 6 (4+2)

OBLAST: NOVI VIJEK

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći da objasni osobenosti baroka, manirizma i rokoko.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- navede vremenski period nastanka manirizma, baroka i rokoko;
- opiše osnovne karakteristike manirizma, baroka i rokoko;
- objasni materijalne i stilske inovacije barokne umjetnosti;
- uporedi baroknu umjetnost u odnosu na renesansnu umjetnost i uticaj baroka na dalji razvoj umjetnosti;
- procijeni uticaj barokne umjetnosti na umjetnost na prostoru Crne Gore.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: manirizam, barok, rokoko.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju osnovne karakteristike manirizma, baroka i rokoko;
- posmatraju, analiziraju i upoređuju umjetnička djela ovih stilova na prikazanim reprodukcijama;
- istražuju i osmišljavaju prezentacije vezane za ove stilove.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 4 (2+2)

Obrazovno-vaspitni ishod 4

Na kraju učenja učenik će moći da objasni osobenosti romantizma, realizma i neoklasicizma.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- opiše osnovne karakteristike stilova umjetnosti 19. vijeka;
- navede karakteristike motiva u neoklasicizmu, romantizmu i realizmu;
- objasni vezu između društvenih promjena i razvoja u ovom periodu umjetnosti;
- procijeni uticaj umjetničkih stilova 19. v. na modernu umjetnost s kraja 19. vijeka.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: neoklasicizam, romantizam, realizam.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju osobenosti neoklasicizma, romantizma i realizma;
- posmatraju, analiziraju i upoređuju umjetnička djela ovih stilova na prikazanim reprodukcijama;
- istražuju i osmišljavaju prezentacije pojedinih umjetnika ili stilova.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 (2+1)

OBLAST: TEORIJA UMJETNOSTI

Obrazovno-vaspitni ishod 5 Na kraju učenja učenik će moći da objasni značaj kompozicije i perspektive za likovno djelo.
Ishodi učenja <i>Tokom učenja učenik će moći da:</i>   – objasni pojam kompozicije i perspektive;– opiše vrste kompozicije (horizontalna, vertikalna, piramidalna i dr.) i vrste perspektive (linearna, vazдушna, inverzna i dr.);– objasni primjenu kompozicije i perspektive na reprodukcijama umjetničkih djela;– izvodi likovne radove koristeći različite vrste kompozicije i perspektive.
Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitaog ishoda a) Sadržaji/pojmovi: kompozicija, linearna perspektiva, vazдушna perspektiva. b) Aktivnosti učenja Učenici: – upoznaju kompoziciju, linearnu perspektivu, vazдушnu perspektivu;– posmatraju, analiziraju i diskutuju o ovim elementima na reprodukcijama djela likovne umjetnosti;– izrađuju likovno djelo koristeći različite oblike kompozicije i pravila linearne i vazdušne perspektive; c) Broj časova realizacije (okvirno): 4 (1+3)
Obrazovno-vaspitni ishod 6 Na kraju učenja učenik će moći da objasni značaj boje i valera za slikarstvo.
Ishodi učenja <i>Tokom učenja učenik će moći da:</i>   – objasni pojam boje i valera u slikarstvu;– opiše svojstva boje i valera;– objasni primjenu boje i valera na reprodukcijama umjetničkih djela;– izvodi likovni rad koristeći različita svojstva boje i valera.
Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitaog ishoda a) Sadržaji/pojmovi: boja, valer. b) Aktivnosti učenja Učenici: – upoznaju boju i valer i njihov značaj za slikarstvo;– posmatraju, analiziraju i diskutuju o valeru i boji na reprodukcijama djela likovne umjetnosti;– izrađuju sliku koristeći različite valerske vrijednosti i osobenosti boja. c) Broj časova realizacije (okvirno): 4 (1+3)
Obrazovno-vaspitni ishod 7 Na kraju učenja učenik će moći da objasni tehnike štafelajnog slikarstva.
Ishodi učenja <i>Tokom učenja učenik će moći da:</i>   – objasni štafelajno slikarstvo i nabroji tehnike štafelajnog slikarstva;– objasni način izvođenja tehnika štafelajnog slikarstva;– uporedi karakteristike tehnika štafelajnog slikarstva;– izvodi likovni rad tehnikom štafelajnog slikarstva.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** štafelajno slikarstvo, tehnike štafelajnog slikarstva.
- b) **Aktivnosti učenja**
Učenici:
- upoznaju tehnike štafelajnog slikarstva;
 - posmatraju, analiziraju i diskutuju o svojstvima tehnika štafelajnog slikarstva na originalima i reprodukcijama umjetničkih djela;
 - izrađuju sliku u nekoj od tehnika štafelajnog slikarstva.
- c) **Broj časova realizacije (okvirno): 4 (1+3)**

TREĆI RAZRED**OBLAST: MODERNA UMJETNOST****Obrazovno-vaspitni ishod 1**

Na kraju učenja učenik će moći da objasni uzrok nastanka i osobnosti stilova moderne umjetnosti do Prvog svjetskog rata.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni pravce moderne umjetnosti do Prvog svjetskog rata (impresionizam , postimpresionizam , fovizam, ekspresionizam, kubizam itd.);
- opiše osnovne karakteristike pravaca moderne umjetnosti;
- objasni nove koncepte i prilaz umjetnika predmetu i obliku;
- uporedi remek-djela različitih stilova u modernoj umjetnosti;
- kreira sopstveni stav o vrijednostima vizuelnog izraza u modernoj umjetnosti.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** moderna umjetnost, impresionizam, postimpresionizam, ekspresionizam, fovizam, kubizam.
- b) **Aktivnosti učenja**
Učenici:
- upoznaju osnovne stilove moderne umjetnosti;
 - posmatraju, analiziraju i upoređuju umjetničke stilove moderne umjetnosti;
 - istražuju i osmišljavaju prezentacije vezane za ove stilove ili pojedine likovne umjetnike.
- c) **Broj časova realizacije (okvirno): 6 (3+3)**

OBLAST: AVANGARDNA UMJETNOST**Obrazovno-vaspitni ishod 2**

Na kraju učenja učenik će moći da objasni stilove moderne umjetnosti poslije Prvog svjetskog rata (dadaizam, konstruktivizam, apstakna umjetnost, metafizičko slikarstvo itd.).

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni pravce moderne umjetnosti poslije Prvog svjetskog rata (dadaizam, konstruktivizam, apstraktna umjetnost, metafizičko slikarstvo itd.) ;
- opiše osnovne karakteristike pravaca moderne umjetnosti poslije Prvog svjetskog rata;
- objasni nove koncepte i prilaz umjetnika predmetu i obliku;
- upoređuje remek-djela različitih stilova u modernoj umjetnosti;
- pronalazi vezu između žanrova u modernoj umjetnosti i povezuje je sa novim medijima, tehnološkim otkrićima i novim intelektualnim mislima.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: avangardna umjetnost, dadaizam, konstruktivizam, suprematizam, bauhaus, apstraktna umjetnost.

b) Aktivnosti učenja

- Učenici:
- upoznaju pojavu avangarde;
- posmatraju, analiziraju i upoređuju djela avangarde sa akademskom umjetnošću;
- istražuju i prezentuju uzroke nastanka avangarde i oblike njenog djelovanja.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 4 (2+2)

OBLAST: SAVREMENA UMJETNOST

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći da objasni nastanak konceptualne umjetnosti i novih oblika umjetničkog izraza.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni pojam konceptualne umjetnosti i novih oblika umjetničkog izraza (instalacije, hepeninzi, performansi i dr.);
- navede karakteristike i kretanja u savremenoj umjetnosti;
- objasni novo shvatanje koncepta umjetničkih djela (prelazak na druge fizičke, socijalne i virtuelne prostore);
- izvodi likovni rad (konceptualno rješenje).

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: konceptualna umjetnost, instalacija, hepenig, performans.

b) Aktivnosti učenja

- Učenici:
- upoznaju nove oblike umjetničkog izražavanja;
- posmatraju i diskutuju o novim oblicima umjetničkog izraza;
- osmišljavaju rješenje vezano za instalaciju, hepening i dr. kao oblik umjetničkog izraza.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 (2+1)

OBLAST SAVREMENA UMJETNOST

Obrazovno-vaspitni ishod 4

Na kraju učenja učenik će moći da objasni nove tehnologije i kretanja u modernoj i savremenoj arhitekturi.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- navede karakteristike i reprezentativna djela moderne i savremene arhitekture;
- objasni funkcionalizam u arhitekturi;
- objasni vezu između društvenih promjena i razvoja moderne i savremene arhitekture;
- procjenjuje nove zahtjeve arhitekture i upotrebu novih građevinskih materijala.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: moderna i savremena arhitektura, novi materijali u arhitekturi.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju savremena arhitektonska rješenja i nove materijale;
- posmatraju reprodukcije djela savremene arhitekture;
- pišu prikaz o nekom djelu savremene arhitekture.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 (2+1)

OBLAST: ISTORIJA UMJETNOSTI

Obrazovno-vaspitni ishod 5

Na kraju učenja učenik će moći da objasni kretanja u crnogorskoj modernoj i savremenoj umjetnosti.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni pojam crnogorske moderne i savremene umjetnosti;
- navede karakteristike kretanja u crnogorskoj modernoj i savremenoj umjetnosti i uticaj moderne umjetnosti na likovno stvaralastvo u Crnoj Gori;
- objasni nove koncepte crnogorske moderne i savremene umjetnosti;
- procijeni uključivanje novih tehnologija i nove koncepte medijske umjetnosti (avangardni uticaj).

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: crnogorska moderna savremena umjetnost, medijska umjetnost.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju djela crnogorske savremene i moderne umjetnosti;
- analiziraju i upoređuju dostignuća crnogorske umjetnosti 19. vijeka sa svjetskom savremenom umjetnošću;
- izrađuje prezentaciju određenog likovnog pravca ili likovnog autora;
- posjećuju muzej ili galeriju.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 (2+1)

OBLAST: TEORIJA UMJETNOSTI

Obrazovno-vaspitni ishod 6

Na kraju učenja učenik će moći da objasni značaj boje i svjetlosti za slikarstvo.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni pojam boje i svjetlosti u slikarstvu;
- opiše svojstva boje i svjetlosti u slikarstvu;
- objasni upotrebu boje i svjetlosti na reprodukcijama umjetničkih djela;
- izvodi likovni rad koristeći navedene elemente.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: svjetlost, boja, tonsko slikarstvo

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju značaj svjetlosti i boje za slikarstvo;
- analiziraju svjetlost i boju na reprodukcijama slikarskih radova;
- slikaju rad koristeći svojstva svjetlosti i boje.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 (1+2)

OBLAST: TEORIJA LIKOVNE UMJETNOSTI

Obrazovno-vaspitni ishod 7

Na kraju učenja učenik će moći da objasni osobenosti i značaj dizajna.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni pojam dizajna;
- objasni karakteristike i značaj dizajna;
- navede globalnu primjenu dizajna u savremenom dobu;
- procijeni implementaciju i integraciju novih tehnologija i medija (kompjuterska grafika i web dizajn, vizuelne komunikacije, industrijski dizajn);
- izvodi dizajnersko rješenje (plakat, poster, logotip itd.).

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: dizajn, kompjuterska grafika, web dizajn, industrijski dizajn.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju se sa savremenim oblicima dizajna;
- razgovaraju, diskutuju, analiziraju nove mogućnosti dizajna i svremenih tehnologija;
- realizuju idejno dizajnersko rješenje.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 (1+2)

OBLAST: TEORIJA LIKOVNE UMJETNOSTI

Obrazovno-vaspitni ishod 8

Na kraju učenja učenik će moći da objasni ulogu fotografije, filma i videa u savremenoj umjetnosti.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni pojam fotografije, filma i videa u savremenoj umjetnosti;
- opiše svojstva i primjenu fotografije, filma;
- procijeni važnost uvođenja novih medija i žanrova u umjetnost;
- izvodi idejno rješenje (fotografiju, kratak film i dr.).

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: fotografija, video, film.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju nove mogućnosti fotografije i filma;
- osmišljavaju i realizuju ideju za umjetničku fotografiju i kratak film.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 4 (2+2)

F. DIDAKTIČKE PREPORUKE ZA REALIZACIJU PREDMETA

Nastava likovne umjetnosti može se izvoditi kroz različite oblike učenja korišćenjem različitih metoda (projekcija, timsko učenje i sl.). Preporučeni način je oblik globalnog obrazovanja, gdje je nastava usmjerena na učenike, uzimajući u obzir njihove lične karakteristike. Psihologija učenja i motivacija su integralni dio procesa učenja. Nastavnik² treba da bude u ulozi mentora i voditelja koji pomaže učenicima da postignu ciljeve učenja: usmjerava ih na povezivanje teorijskih znanja sa iskustvom i znanjem koje učenici već imaju i daje smjernice učenicima u načinu razmišljanja o razvoju istorije umjetnosti, što je važno za njihovo ukupno humanističko obrazovanje i razvoj kreativnosti. Nastavnik treba da radi operativne ciljeve u nastavnim planovima prema Blumovoj taksonomiji i da promoviše razmišljanja i aktivnosti na višem nivou.

Krajnji cilj nastave je da učenici dobiju zaokružene informacije o ključnim pitanjima koje će biti plasirane na odgovarajući način slikovnim prikazima i kvalitetnim reprodukcijama umjetničkih djela (digitalizirana fotografija, video i sl.). Poželjno bi bilo da se nastava istorije umjetnosti izvodi u propisno opremljenom kabinetu ili učionicama u kojima postoji računar i projektor. Korisno bi bilo da učenici i nastavnici tokom nastave imaju mogućnost pristupa Internetu. Za uspješan i samostalan rad učenika potrebna je i odgovarajuća naučna i stručna literatura, dostupna školskim bibliotekama i drugim zbirkama.

Nastavnik je prilikom izbora fotografija i reprodukcija autonoman, kao i prilikom izbora nastavnih oblika i metoda rada. Nastavnik mora pratiti osnovni cilj, a to je da nastavne sadržaje i način izvođenja nastave prilagođava mogućnostima okoline i interesima učenika.

²Svi izrazi koji se u ovom dokumentu koriste u muškom rodu, obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

Učenici treba aktivno da učestvuju u nastavi na različite načine: predavanja, seminari, istraživanja i rad na projektima, prezentacija vlastitog iskustva o određenom umjetničkom djelu i sl. U takvim aktivnostima, učenici treba da steknu iskustvo o pravilnom korišćenju različitih izvora informacija, kritičkom istraživanju i procjeni ključnih informacija. Takav pristup kod učenika treba da razvije sposobnost samostalnog učenja.

Za savremen pristup nastavi istorije umjetnosti izuzetno su važni izleti i posjete muzejima, izložbama, arheološkim lokalitetima i restauratorskim radionicama, kako bi se učenici upoznali sa projektima očuvanja i kako bi stekli dodatne vještine i razvili pozitivan odnos prema kulturnoj baštini. Obavezno treba organizovati barem jednu jednodnevnu turneju godišnje i obilazak crnogorskih spomenika kulture, vidjeti barem jednu reprezentativnu izložbu i nacionalnu muzejsku zbirku. Organizacija nastave likovne umjetnosti kroz aktivne oblike rada (posjeta galerijama, rad na terenu, priprema izložbi, okruglih stolova i dr.) ima smisla samo u kontekstu blok časova.

G. PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA DJECI SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I NADARENIM UČENICIMA

a) Prilagođavanje programa djeci sa posebnim obrazovnim potrebama

Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, članom 12 definiše način prilagođavanja nastave i učenja učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama koji se školuju po Programu uz obezbjeđivanje dodatnih uslova, pomagala i stručne pomoći u gimnazijskom obrazovanju.

U zavisnosti od smetnji i teškoća u razvoju, sposobnosti i potreba učenika, individualni program omogućava mijenjanje, prilagođavanje i individualizaciju metodike kojom se sadržaji realizuju.

Primjer: za učenika bez ostatka vida, škola treba da u saradnji s Resursnim centrom Podgorica obezbijedi udžbenike na Brajevom pismu, elektronske udžbenike, omogući siguran i bezbjedan prostor, bez barijera i sl.

b) Prilagođavanje programa nadarenim učenicima

Zakon o gimnazijskom obrazovanju član 44 predviđa da se nadarenim učenicima može omogućiti kraći rok za izvršavanje obaveza iz obrazovnog programa. U tom smislu, potrebno je pružiti podršku učenicima u vidu sugestija za individualno savladavanje gradiva, upućivanjem na udžbenike, priručnike i drugu literaturu. Omogućiti im kontakte i saradnju sa afirmisanim stručnjacima³ i mentorima za oblast u kojoj pokazuju darovitost i ambiciju.

Za učenike koji pokazuju posebni afinitet za likovnu umjetnost, nastavnici će prilagoditi metode i oblike rada, omogućiti uključivanje u dodatnu nastavu i pružiti druge oblike individualne i grupne pomoći u skladu sa posebnim programom. Primjer: učenika koji pokazuje naročiti afinitet za oblast likovne umjetnosti, nastavnik može usmjeriti u pravcu temeljnijeg proučavanja određenog likovnog problema (upućivanjem na relevantne izvore informacija, pružanjem podrške prilikom osmišljavanja i sprovođenja adekvatnog istraživanja, kao i u pisanju izvještaja i prezentaciji rezultata).

³Svi izrazi koji se u ovom dokumentu koriste u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

Važno je postaviti ih i u ulogu edukatora, da kontinuirano dijele svoja znanja i osjećaju se prihvaćenim promoterima istog, da svojim vršnjacima predstave svoja interesovanja i strategije sticanja znanja i vještina. Tako bi mogli koordinirati u istraživačkim grupama za projekte koji su usmjereni na saradnju sa zajednicom. Preporuka je da se nadarenoj djeci postavljaju pitanja i zadaci koji se rješavaju angažovanjem misaonih aktivnosti višeg reda (koje uključuju divergentnost u mišljenju), te da realizuju projekte interdisciplinarnog karaktera, tražiti im savjete i konstantno pružati povratne informacije.

H. VREDNOVANJE OBRAZOVNO-VASPITNIH ISHODA

a) Elementi praćenja učenika u nastavi:

- poznavanje i razumijevanje teorije likovne umjetnosti, likovnih tehnika, postupaka i likovnih elemenata;
- poznavanje i razumijevanje istorije likovne umjetnosti, hronologije i osobnosti stilova u likovnoj umjetnosti;
- primjenjivanje likovnih elemenata, likovnih tehnika, materijala, sredstava i postupaka u praktičnim vježbama;
- izražavanje i upotreba stečenih znanja i estetskih vrijednosti i kritičkog mišljenja kroz likovno izražavanje;
- učenje, angažovanost, aktivnost i odnos prema radu i nastavi likovne kulture.

b) Kriterijumi praćenja i ocjenjivanja

Kriterijumi ocjenjivanja znanja

Osnovni nivo	Srednji nivo	Viši nivo
– navodi, opisuje, iznosi, (likovne elemente, likovne tehnike, materijale, sredstva, postupke izvođenja. Hronološki navodi osobnosti stilova u likovnoj umjetnosti); – izvodi uz neposredne instrukcije nastavnika ili samostalno ponavlja, oponaša izvođenje; – stavara kopirajući određeni obrazac, šablon, uzor, i sl.; – povremeno je u stanju da iznese svoje rješenje, vlastiti stav, sud, procjenu; – povremeno je zainteresovan i aktivan na času; – svoje obaveze završava nakon upozorenja.	– objašnjava, upoređuje klasifikuje, daje primjere za likovne elemente, različite likovne tehnike, materijale, sredstva, postupke izvođenja, stilove i pravce u istoriji umjetnosti i sl.); – tokom vježbi primjenjuje očekivani postupak, uz manje greške i korekcije od strane nastavnika; – u likovnom izražavanju samostalno prilagođava postupak izvođenja izmijenjenim uslovima (rješava problem); – iznosi vlastiti stav, ocjenu, ali je rijetko u stanju da ga obrazloži argumentuje (da navede kriterijume i ocjene); – uglavnom je zainteresovan i aktivan na časovima; – izvršava obaveze i radi domaće zadatke;	– ukazuje na značaj, obrazlaže razloge, ocjenjuje ispravnost i sl. (likovne elemente, za različite likovne tehnike, materijale, sredstva, postupke izvođenja i sl.); – prilikom vježbi, samostalno primjenjuje očekivani postupak, izvodi ga bez greške ili sam uočava i vrši korekcije tokom izvođenja; – kreira, smišlja, dizajnira, stvara nov, originalan prizvod (izbjegava šablone i ranije viđeno); – daje argumentovanu ocjenu, vrednuje kvalitet i obrazlaže vlastiti stav; ima originalne ideje, prijedloge, obrazloženja i sl.; – odgovorno pristupa obavezama;

	– povremeno mu je potreban podstrek/upozorenje u izvršavanju obaveza.	– zainteresovano i aktivno učestvuje u svim fazama učenja na času; – aktivno saraduje i daje doprinos radu u grupi; – pokazuje poštovanje i uvažava različita mišljenja, stavove, poglede i sl.; – spremno i motivisano učestvuje u vananastavnim aktivnostima (uređenja prostora, organizacije izložbi i sl.).

c) Obaveze učenika:

- redovno donošenje i upotreba pribora za rad;
- aktivnost na času (učešće u razgovorima i diskusijama o likovnom problemu, poznavanje likovne terminologije i teorije likovnih umjetnosti, zauzimanje kritičkih stavova i sl.);
- izrada likovnih vježbi (realizacija vježbi rješavanja likovnog problema predviđenom likovnom tehnikom);
- izrada likovnog djela po motivu (principijelnost i istrajnost u realizaciji zadatog motiva);
- estetska procjena sopstvenog rada i rada vršnjaka i zauzimanje sopstvenog stava o estetskim vrijednostima (upotrebnih predmeta, umjetničkih djela, nivo realizovanih praktičnih vježbi i sl.);
- upoznavanje sa nacionalnom kulturom i kulturnim nasljeđem drugih naroda;
- učešće u timskom radu i radu u grupi.

d) Oblici praćenja i provjeravanja:

- portfolio (praktičnih vježbi i likovnih radova);
- razgovor;
- diskusija;
- prezentacija;
- esej i dr.

I. USLOVI ZA REALIZACIJU PREDMETA

a) Resursi za realizaciju predmetnog programa:

- kabinet;
- stručna biblioteka;
- reprodukcije;
- računar;
- Internet i prateća ACT tehnologija (projektor, projektno platno i dr.).

b) Profil i stručna sprema nastavnika

Obavezna visoka stručna sprema (240 ECTS) iz oblasti likovne umjetnosti, istorije umjetnosti i primijenjene umjetnosti.

LITERATURA

1. Bloom, B.: *Taksonomija i klasifikacija obrazovnih i odgojnih ciljeva*, knjiga 1, kognitivno područje, Beograd, Republički zavod za unapređivanje vaspitanja i obrazovanja, 1981.
2. Butina, Milan: *Elementi likovne prakse*, Ljubljana, 1997.
3. *Enciklopedija mitologije*, Luis T. Melgar, IPS Media, Beograd, 2008.
4. Gina Pischel, *Povijest umjetnosti I, II, III*, Mladost Zagreb, 1975.
5. H. W. Janson: *Istorija umjetnosti*, Narodna knjiga, Beograd, 1992.
6. *Istorija ljepote*, Umberto Eko, Plato, Beograd, 2004.
7. Karlavaris, Bogomil: *Metodika likovnog odgoja 1*, Rijeka, Hofbauer, 1991.
8. Ljiljana Zeković, Nataša Nikčević, Dragan Radovanović, Aleksandar Čilikov, Maja Dedić: *Leksikon crnogorskih umjetnika 1946–2001*, ULUCG, Podgorica, 2001.
9. Mijović, Pavle: *Umjetničko blago Crne Gore*, Centralna narodna biblioteka „Đurđe Crnojević“, Cetinje, 1991.
10. *Monografija Petra Lubarde*, Narodni muzej Crne Gore, Cetinje i Muzej savremene umetnosti, Beograd, 2008.
11. *Nastava orjentisana na učenje*, Gama digital centar d.o.o. Beograd, 2013.
12. *Nova istorija umjetnosti*, Klod Frontizi, Larousse, Beograd, 2005.
13. *Opšta istorija umjetnosti*, Narodna knjiga Zebra, Beograd, 1998.
14. Perović, Olga: *Ogledi, kritike*, Centar savremene umjetnosti, Galerija „Most“, Podgorica, 1997.
15. Piaget, Jean: *Psihologija inteligencije*, Beograd, Nolit, 1980.
16. TASCHEM – edicija 25 umjetnika, Centralna narodna biblioteka Crne Gore, Cetinje, 2007.
17. Vasić, Pavle: *Uvod u likovnu umjetnost*, Narodna Knjiga, Beograd, 1977.
18. Vujičić, Rajko: *Studija crnogorske istorije umjetnosti*, Centralna narodna biblioteka „Đurđe Crnojević“, Cetinje, 1990.

Predmetni program **Likovna umjetnost** uradila je **Komisija** u sastavu:

Dragan Berilažić, predsjednik

prof. Vidoje Šćepanović, član

mr Sanja Boričić, članica

U izradi Predmetnog programa korišćen je prethodno važeći Predmetni program zasnovan na ciljevima. Pored naših, u izradi Predmetnog programa konsultovani su i predmetni programi iz država u regionu: Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Srbija.

Nacionalni savjet za obrazovanje na sjednici održanoj 23. jula 2020. godine, utvrdio je **Predmetni program LIKOVNA UMJETNOST** za I, II i III razred filološke gimnazije.